

- eltűnés körülményeinek leírása,
  - a gondozott gyermek rövid jellemzése,
  - ismert kapcsolatai, rokonai, barátai (név, cím, rokoni fok),
  - bejelentést tevő neve
5. Gyermekvédelmi gyám értesítése.
  6. Kapcsolattartásra jogosult személyek - szülők, családtagok – haladéktalan tájékoztatása.
  7. További illetékes személyek, intézmények – szükség szerinti - értesítése a gyermek szökéséről - alapellátás esetmenedzsere, területi gyermekvédelmi szakszolgálat, oktatási-nevelési intézmény, pártfogó felügyelő.
  8. Folyamatos kapcsolattartás az érintett személyekkel, intézményekkel.

A gyermek megtalálása esetén a következő feladatokat kell elvégezni:

1. A gyermek intézménybe történő visszaszállításának megszervezése: a szakmai vezető szervezi meg a gyermek megfelelő járművel, kísérő kollégával történő visszaszállítását.
2. Rendőrség felé körözés visszavonásának kérése, a gyermek megkerülésének bejelentése, amely tartalmazza az alábbiakat:
  - a beküldő intézmény neve és címe
  - az illetékes rendőrkapitányság neve és címe
  - a gondozott gyermek személyes adatai
  - a szökött gyermek visszakerülésének pontos ideje (év, hó, nap, óra, perc)
  - a szökött gyermek visszakerülésének körülménye (önként visszatért, ki hozta vissza)
  - a körözés (keresés) megszüntetésének kérése
  - visszavonást tevő neve.
3. További illetékes személyek, intézmények értesítése a gyermek megkerüléséről - a gyermek gyermekvédelmi gyámja, a kapcsolattartásra jogosult személyek (szülők, családtagok), alapellátás esetmenedzsere, területi gyermekvédelmi szakszolgálat, oktatási-nevelési intézmény, pártfogó felügyelő.
4. A gyermekkel a gyermekvédelmi gyámja bevonásával folytatott egyéni beszélgetés keretében fel kell tární az engedély nélküli eltávozása okát és körülményeit, valamint az eltávozás alatt vele történeteket, tartózkodási helyét, megélhetése forrásait. A beszélgetés megtörténtét és tartalmának lényegét írásban dokumentálni kell, és a szükséges intézkedéseket meg kell tenni.
5. A jegyzőkönyv a következőket tartalmazza:
  - eltűnésének körülményeit
  - eltűnésének idejét,
  - visszakerülésének idejét,
  - távolléte alatti körülményeket (étkezés, lakhatás, kapcsolattartás másokkal, stb.)

- távolléte alatt történt-e sérelmére bűncselekmény
  - távolléte alatt követett-e törvénybe ütköző dolgot
  - megállapodás a gondozott gyermekkel.
6. A gyermekotthon házi gyermekorvosa szükség esetén vizsgálja a gyermeket, szükség esetén szakorvosi vizsgálatról intézkedik.
7. A gyermek viselkedésének, magatartásának fokozottabb figyelemmel kísérése.

Intézményen belüli agresszió megelőzése és kezelése

Az intézményen belül a gyermekközösség tagjai között fellépő agresszió különféle formáit meg kell előzni, mérsékelni, ki kell küszöbölni. Ennek érdekében bevált eljárásokat, jó gyakorlatokat honosít meg a gyermekotthon. A sikeres bevezetés érdekében tudatosítja a személyzetben és gyermekközösségben ennek jelentőségét.

Az agresszív viselkedés előfordulásának csökkentése, alternatív konfliktuskezelési módok tanítása.

- A felnőtt, mint pozitív modell /mindenkor, minden helyzetben/. Minden nevelő, tanár és a fiatallal dolgozó szakember saját konfliktuskezelő módszereit fejleszti és gyakorolja, mindenfajta tevékenység és megnyilvánulása alkalmával.
- Szociális készségek és empátia fejlesztése csoportfeladatokban.
- Együttműködést igénylő helyzetek kialakítása – korrepetálás, önálló csoportfeladatok megoldásában pl. dekoráció, csoport át- és berendezése.
- Rendszeres csoportos fejlesztés – adott esetre aktualizálva vagy kitalált témában.
- Konfliktus kezelési kultúra fejlesztése erkölcsi normák és szabályok közvetítésével.
- A mindennapi konfliktusok kezelésekor törekedjünk a kiegyensúlyozott, mindkét fél számára kialakuló konszenzusra.
- Csökkentjük a versengést a közös érdekek mentén való gondolkodással - fontos, hogy minden megbeszélésen közös nevezőre juttassuk el a csoport minden tagját.
- Konfliktus esetén alkalmazzuk a helyreállító (resztoratív) igazságszolgáltató módszert.
- Közösségépítés a mindennapok minden területén: az együtt élő csoport közösséggé formálása, a csoporton belüli együttműködés növelése az egymás iránti empátia fejlődése érdekében a mindennapi feladatok és munkák segítségével.
- Közösségépítő játékok alkalmazása, közös feladatokon keresztül, közös sikerek biztosításával. /Szabadidős tevékenységeken keresztül, házon belüli és kívüli fellépések alkalmával is használjuk ezeket az építő alkalmakat./

- Nem agresszív viselkedés jutalmazása, figyeljünk a nem agresszív megoldásokra, és minden esetben pozitívan erősítsük meg.
- Az agresszió háttérben munkáló feszültségek más módokon való levezetésének biztosítására: relaxációs módszerek, sport, művészet és kreatív tevékenységek (színház, drámajáték).
- Átlátható szabályokat kell alkotni - az agresszió következményeiről és annak elkerülésének lehetőségeiről. Hangsúlyos a következetes betartás és betartatás mindenki részéről.
- Ha a nem kívánt agressziót büntetjük, ezt össze kell kapcsolnunk minden esetben a megfelelő megoldás ismertetésével. Elemezhetjük az esetet négy szemközt, illetve ha mindenkit érint, csoportmegbeszélésen beszéljük meg - eredményesebb lehet a következő, nem kívánatos megnyilvánulások megelőzésére.

Iskolakerülés megelőzése, kezelése

Az iskolakerülések háttérben sokszor iskolai kudarcok, tanulási nehézségek állnak. A gyermekek az iskola verseny- és teljesítmény centrikus légkörében állandó tanulmányi nehézségekkel küszködnek, mivel a traumák okozta lelki terhek miatt kisebb a teljesítőkéességük a normál családban élőkéhez képest.

Az iskolakerülés lehet kudarckerülés is. A rossz jegyek gyakran együtt járnak azzal, hogy a tanuló a tanárokkal személyes konfliktusba keveredik, az osztálytársai „kinézik”, perifériára kerül, esetleg bűnbakká válik. Sokat segíthet a probléma kezelésében a tanárokkal való rendszeres és jó kapcsolat kiépítése, együttműködésük elnyerése. Segíthet egy-egy tantárgyból korrepetitor fogadása, rendszeres korrepetálás, foglalkozás. Amennyiben iskolában a növendék helyzete ellehetetlenül segíthet egy iskolaváltás, más alternatív iskolatípus megtalálása, ahol jobban tolerálják a problémás gyerekeket. Átmenetileg egy fél évig a magántanulói státusz is segíthet, azonban hosszú távon nem célszerű, ugyanis így a szükséges szocializációt nem biztosítjuk teljeskörűen a gyermek számára. Ha a gyermek állapotában nem tudunk elérni javulást, sőt a tanulási zavarok súlyosbodnak és viselkedési zavarok is fellépnek, felvetődik a gondozási hely módosítás, speciális ellátás bevezetése. Ilyen esetben a gyermekvédelmi gyámmal való egyetértés esetén a gyermekotthon-vezető indítványozza a szakértői bizottság felé a gyermek gondozási helyének megváltoztatását.

Újjonnan érkező, vagy kiszolgáltatottabb gyermekek és fiatalok kihasználásának, megalázásának elkerülése, visszaszorítása érdekében alkalmazott módszerek

A kisebb gyerekeknek a nagyobb gyerekek által való kiszolgáltatottságának bántalmazásának több fajtája létezik. A verésen a kényszerítésen túl, a zsebpénz elvétele, saját használati tárgyainak elvétele, esetleg bűncselekményre való felhasználás.

A nevelőknek, gondozóknak kötelessége figyelni ezekre a jelenségekre, törekedni kell ezek visszaszorítására, felszámolására.

A kisebbet sokszor megfélemlítik és nem is meri a felnőtteknek mondani, hogy a nagyok bántalmazzák. Azonban ez is felderíthető és észrevehető, hiszen a bántalmazásnak számtalan jele lehet és ha a nevelő, gyerekefelügyelő megfelelően jelen vannak a gyerekközösségben, megfelelő személyes kapcsolatokat alakítanak ki a gyerekekkel, különböző jelekből könnyen felismerhető. Ilyen lehet például az, ha a kisebbek feltűnő módon a felnőtt közelségét, biztonságát keresik. Valamint az is gyanús lehet, ha a kisebb gyermek túlzottan próbál a nagyobb gyermek kedvébe járni.

A gyerekek gyakran küzdenek indulatkezelési problémákkal, ezért agresszív szadisztikus hajlamaikat, más téren kell velük levezettetni. Ilyen például a sport, kirándulás, játék. Fontos, hogy ezek a gyerekek megfelelő pszichoterápiában is részesüljenek. Felderítjük, hogy a nagyobb gyerek bántalmazza a kisebbet, akkor nagyon fontos eszközök, hogy az egész csoportgyűlésen az összes gyerekkel a problémát megbeszéljük. Az eltitkolt, el nem fogadott cselekmények váljanak nyílttá, fontos a bántalmazott, bántalmazó szembesítése.

El kell érni a bocsánatkérést, megbocsátást, kibékülést. A bántalmazott gyermek ne kapjon tettéért megtorló büntetést. Inkább a konfliktusba került gyerek közötti viszony rendezésére, emberivé tételére kell törekedni. Olyan is előfordul, hogy kisebb gyerek kárt okoz nagyobb gyereknek és ezt a nagyobb megtorolja, kártalanítás címén a kisebb gyerekek pénzét elveszi. Ez az önbíráskodás, amit szintén nem szabad megengedni. Arra kell nevelni a gyerekeket, hogy ha neki kárt okoztak, akkor szóljon a felnőttnek és akkor felnőtt segítségével lehet a kár megtérítését rendezni. Így elkerülhető az önbíráskodás és a kár is megtérülhet.

Addiktológiai és drogprevenciósi ismeretek

A fiatalok között egyre komolyabb problémát jelentenek a pszichoaktív szerekkel való visszaélések. Gyermekotthonunk növendékei is az erősen veszélyeztetett csoporthoz tartoznak.

A RÉV Drogambulancia a Nemzeti Drogstratégia szellemében egy komplex egészségfejlesztési és drogmegelőzési programot dolgozott ki, amely vállalja az önkéntességen alapuló foglalkozást azokkal a fiatalokkal, akik valamilyen módon kapcsolatba kerültek valamilyen tudatmódosító szerrel. Minden évben előadást tartanak intézményünkben. Fontosnak tartják, hogy a nevelők tudjanak kommunikálni egymással és a vezetéssel. A nevelőkre-gondozókra azért helyeznek nagy hangsúlyt, mert úgy gondolják, hogy elsősorban a nevelési munkához team munkára van szükség, amelyben mindenkinek a véleménye és világlátása egyformán fontos. Másodlagos haszna a képzésnek az is, hogy ez értékmutató lehet a diákközösségek számára is.

Bűnmegelőzési ismeretek

A szervezett bűnözés és módszereinek megismerése fontos mind a növendékeink, mind munkatársaink számára. Az emberkereskedelem és a kábítószer terjesztés területén különösen veszélyeztetettek gyermekeink. A kábítószerre való rászoktatás, a terjesztésbe való beépítés módszereinek ismerete, mind nagyon fontos lehet. Ezért a rendőrség bűnmegelőzési szakemberei évente ismeretterjesztő előadásokkal keresik fel gyermekotthonunkat. Ezek az alkalmak minden nagyon sok új információt, segítséget adnak a munkatársak és a gyermekek részére is.

13. Jutalmazás, büntetés

A jutalmazás és elmarasztalás elvei:

A mindennapi munkánk során fejlesztjük a gondozott gyermekek, fiatalok értékelés iránti érzékenységet. Törekszünk arra, hogy a gondozottak érzékennyé váljanak a nonverbális megerősítésre, vagy elmarasztalásra.

A házirendünk tartalmazza a jutalmazás rendszerének elemeit és a büntetések alapvető formáit is.

A gondozott gyermek egyéni különbözőségeit figyelembe véve minden sikeres teljesítményt meg kell erősíteni.

Elveink:

- A jutalmazás fokozatait a gondozottak bevonásával alakítjuk ki.
- A jutalmazásoknak következetesnek kell lenniük.
- A jutalmazás során kerülni kell a kivételezést.
- A jutalmazás - ha fennállnak a feltételei, - lehet kollektív.
- Folyamatosan visszajelzést adunk, tehát jutalmazunk, büntetünk, nem csak szavainkkal, hanem metakommunikáció útján is.
- Mind a jutalmazások, mind a büntetések gyakorlatában a következetességre, s a közvetlenségre törekszünk intézményünk. Elengedhetetlen, hogy valóban kövesse elmarasztalás a kioltani kívánt viselkedést, a megerősítésre szánt magatartást is jutalmazzuk, főleg, hogyha előzetesen ebben megegyeztünk a gyermekkel.
- Minden helyzetben közvetlen az adekvát, vagy inadekvát tetteket követi jutalom vagy büntetés, amely nem mutat mennyiségi, minőségi értelemben véve jelentős különbségeket a gyermekotthoni csoportok között, mivel az megzavarná a gyermekek értékrendjét, érthetatlenné válna számukra, hogy miért vannak eltérőképpen értékelve a különböző kortársak.
- Amennyiben egy gyermek bizalmi kapcsolatot épít ki a felnőttekkel szemben, és tisztázottak az egymással szemben támasztott elvárások, lehetőségek, akkor a gyermekben kialakul egy egészséges megfelelési vágy. A nevelő, gyermekfelügyelő ennek fényében értékeli a gyermeket

szóban, mely fontos emocionális hatása révén hatékonyabb, mint a tárgyi jutalom, vagy különböző büntetési formák.

- A gyermekotthonunkban semmilyen formában nem alkalmaznak a dolgozók sem fizikai kényszert, sem fizikai büntetést. Helytelen viselkedésformák esetében meg lehet kérni a gyermeket, hogy gondolkozzon el viselkedésén, – mindig a viselkedést minősítjük -, higgadjon le.
- A pozitív megerősítéseket több személy jelenlétében alkalmazzuk, így azok mintaként is szolgálhatnak, az elmarasztalásokat, főleg egy verbális agresszióval társuló helyzetben, érdemes négy szemközti helyzetben tisztázni.
- A gyerekeknek biztosítjuk a nem megfelelő cselekedetek jóvátételét, későbbiekben a lezárt eseteket nem emlegetjük fel. Sokszor tisztázásra szorul, hogy melyik tett, miért nem helyénvaló, kiket érint, kire miként hat, s így érthetőbbé válhat, hogy miért marasztaljuk el.
- Jutalmazhatjuk a gyermeket az előre kialakított szabadidős programokon felül további lehetőségek felvetésével, megvalósításával. A bizalmunk jutalom értékű lehet, hogyha megbízzuk a gyermeket önállóságot igénylő feladatokkal, s amennyiben ezekben a helyzetekben az elvárások szerint cselekszik, akkor a továbbiakban is lehetőséget kap erre.
- Amennyiben valamelyik gondozott elfogadhatatlan magatartást tanúsít, a rendet megbontja, illetve kötelességeit nem teljesíti, másokkal szemben agresszíven viselkedik büntetésben részesülhet.
- A fegyelmi vétség kivizsgálása elsősorban a nevelő feladata, melyhez segítséget nyújt az ott dolgozó gyermekfelügyelő is.
- Súlyosabb esetekben a gyermekotthon vezetője vizsgálja ki az ügyeket. Az ő feladatuk is egyben a büntetés kiszabása, amely nem kötelező, hanem mint lehetőség merül fel.
- Minden súlyosabb magatartás problémánál az eset súlyosságától függően feljegyzést, illetve jegyzőkönyvet kell felvenni, ami bekerül a gondozott személyi anyagába.
- Első esetben ne büntetést adjunk, hanem egy lelki beszélgetéssel hassunk a rendbontóra.
- Amennyiben elfogadhatatlan cselekedetei visszatérők, úgy sor kerülhet a büntetés adására is. A büntetés időben ne váljon le nagyon a cselekményről, lehetőleg közvetlenül kövesse azt. A büntetés nagyságát tekintve azt szükséges mérlegelni, hogy milyen büntetésforma az, amelyik az adott növendék számára az adott cselekményt tekintve se túl erős, se túl enyhe.
- A büntetés nem lehet öncélú, nem lehet kollektív, nem lehet megszégyenítő, nem sértheti a növendék alapvető emberi jogait. Ezért nem alkalmazható testi fenyítés, lelki megalázás, kulturális és sport tevékenységtől való eltiltás.

- Lehetőséget kell biztosítani a növendéknek, hogy a részére kiszabott büntetést valamilyen önként vállalt jóvátétellel kiváltsa. A jóvátétel lehet valamilyen a közösségért, vagy valamelyik társáért végzett önkéntes munka, jó cselekedet.
- Kimenő idő korlátozása.
- Jutalommegvonás.
- Közösségi rendezvényekből való kizárás.

14. A gyermekotthon kapcsolatrendszere

Gyermekotthonaink széleskörű kapcsolatokkal rendelkeznek. Nevelési céljaink megvalósítását is csak így érhetjük el, hiszen hiába modelláljuk falaink között a társadalmat, a valósággal történő találkozásokat, a tapasztalati úton szerzett ismereteket semmi sem pótolhatja.

Szakedzőink és rajtuk keresztül gyermekeink is nyitottak minden új és jó kezdeményezésre, ezek megvalósítására külső kapcsolatok révén van lehetőség. E tényezők motiválták azt a törekvést, melynek eredményeképpen országos, megyei és városi intézményekkel, társadalmi szervezetekkel kerültünk kapcsolatba, vagy lettünk tagszervezetei.

Gyermekotthonunk képviseli intézményünket a Magyar Speciális Olimpiai Szövetségben, melynek keretében sok sportágban nyílik lehetőség a versenyszerű sportolásra. Az „Értük-Velük Egyesület” tagjainak sorában is megtalálhatóak vagyunk, ahol sportolásra, kulturális találkozókra való részvételre nyílik lehetőség.

A Mécses Alapítvány az intézményünkben elhelyezett gyermekek érdekeit szolgálja. A megyében élő, hátrányos helyzetű gyermekek körülményeinek javítására jött létre az „Ilyenek vagyunk” Alapítvány, melynek kuratóriumában is képviseltetve vagyunk. Részt veszünk az alapítvány rendezvényein. A város sport és művelődési létesítményeivel, intézményeivel, iskoláival jó kapcsolatot alakítottunk ki az évek során.

A felsorolt szervezetek, intézmények rendezvényei során gyermekeink találkozhatnak hasonló sorsú társaikkal, összemérhetik velük tudásukat, erejüket.

E kapcsolatok révén barátságok szövődnek, a látókör szélesedik mely elősegíti a társadalmi integrálódást.

Célunk a meglévő kapcsolataink további ápolása, új, értékes kapcsolatok létesítése, valamint aktív közreműködés, kezdeményezés a fenti szervezetekben ránk bízott gyermekek érdekében.

A gyermekotthon és az alapellátás együttműködése

A gondozási hely szakemberei az illetékes alapellátás eszményrendszerével folyamatos és együttműködő munkakapcsolatot építenek ki, összehangolt koncepció és cselekvés (munkamegosztás) alapján, egyeztetett célokat és módszereket követve, a segítő feladatokat megosztva, egymás tevékenységét kiegészítve végzik a család támogatását.